

Katona Jozsef

Bank Ban

Katona Jozsef
Bank Ban

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=21102702

Содержание

SZABADOS KECSKEMÉT MEZŐVÁRASSA	4
NEMES FŐBÍRÁJA ÉS TANÁCSÁHOZ	
SZEMÉLYEK	6
ELŐVERSENGÉS	7
ELSŐ SZAKASZ	12
ELSŐ JELENET	13
MÁSODIK JELENET	18
HARMADIK JELENET	23
NEGYEDIK JELENET	26
ÖTÖDIK JELENET	29
HATODIK JELENET	30
HETEDIK JELENET	34
NYOLCADIK JELENET	40
KILENCEDIK JELENET	43
TIZEDIK JELENET	46
TIZENEGYEDIK JELENET	49
TIZENKETTEDIK JELENET	51
TIZENHARMADIK JELENET	57
TIZENNEGYEDIK JELENET	59
Конец ознакомительного фрагмента.	60

József Katona

BÁNK BÁN

Dráma öt szakaszban

SZABADOS KECSKEMÉT MEZŐVÁRASSA NEMES FŐBÍRÁJA ÉS TANÁCSÁHOZ

Hol hazánk egyik legelső
Vára, ősz Partiscum álla —
Hol Zalán első futása
Győzedelmi halmot ása
Ung-urinknak; hol a hála
Szent helyét adó Gemelső —
Hol keverve nincs be még a
Szentkori
Pásztori
Kún magyar szív – Kedskő-méga!
Te! mely nekem oly sokat osztogatál.
Anyás kebeled, hol a boltozat áll.
Melyben gyenge
Bölcsőm renga —

Te vedd is ez első szülöttemet el!
Arass (noha szűken is) így, ha vetel! —
Gyászos az, mit búja szívvel
Itten egy latorfi mível:
Egy magyar becsületével
Rogy le két ház drága
Földi boldogsága. —
Isten ójjon szülötthelyem!
Ezt neked szívből szentelem.
Vedd kegyessen a nevével,
Nemes
Főbíró és Tanács

SZEMÉLYEK

II. ENDRE, a magyarok királya

GERTRUDIS, a királyné

BÉLA, ENDRE, MÁRIA, kis gyermekeik

OTTÓ, Berchtoldnak, a meraniai hercegnek fia, Gertrudisnak

testvéröccse

BÁNK BÁN, Magyarország nagyura

MELINDA, a felesége

SOMA, a fiacskájok az udvarnál

MIKHÁL BÁN, SIMON BÁN, Melinda bátyjai

EGY ZÁSZLÓSÚR

PETÚR BÁN, a bihari főispán

MYSKA BÁN, a királyok nevelője

SOLOM MESTER, ennek fia

BENDELEIBEN IZIDÓRA, thüningiai leány

EGY UDVORNIK

BIBERACH, egy lézengő ritter

TIBORC, paraszt

Zászlósurak, Vendégek, Udvarnikok, Udvari asszonyok,

Ritterek, Békételenek, Katonák, Jobbágyok

Történt az 1213-ik esztendő vége felé

ELŐVERSENGÉS

(PROLÓGUS)

Ottó és Biberach

Ottó (*örömmel vonja be Biberachot*).

Ah Biberach! Örvendj! bizonyjal az
Enyim fog ő – az a szemérmes angyal —
Enyim fog ő lenni, kiért sokat
Oly nyughatatlan szívvel éjtszakáztam!
Oh Biberach, enyim bizonyjal ő!

Biberach

Hm, hm, ugyan bizon! Melinda? jó!

Ottó

Oh, mely hideg! – mit is beszélek én
Ezen megúnt fagyos személy üres
Szívének, aki eddig sem tudá azt,
Hogy mit tegyen forróan érzeni.

Biberach

Ej, sőt igen nagyon tudom, kegyes
Herceg, hacsak reá talállok is
Gondolni, könnybe lábbad a szemem,
Olyan nagyon tudom heves szerelmünk

Áldott javát savát megérzeni.

Ottó

Hallgass! – de mégis – halljad csak: Melinda —

Oh addsa halhatatlan életet,

Vagy csak szüntelen álmot, ég! – Örök

Mindenható! hahogy Melinda hold:

Endymion lehessek általa. – —

Halljad csak: ő – Melinda szánakoz

Rajtam, midőn komor tekintetem

Tartom szegezve rajta, azt sohajtván:

“Miért nem maradtam a hazámba”. —

Biberach

Még

Innét az ördög ássa azt ki, hogy

Szeret.

Ottó

De sírt, midőn valék vele —

Sírt, Biberach!

Biberach

Nevetni vagy pedig

Könnyezni: az mindegy az asszonyoknál.

Ottó

Úgy, úgy; de a szemem közé se néz. —

Biberach

Páh, milliom! midőn nekem Luci

Nem néz szemem közé, előre már

Tudom, Lucim megént csalárdkodik:
Jó hercegem, vigyázz! talán világnál
Útálat a szerelme – és ha nem: mint
Bánk hitvesétől, meglesz a kosár.

Ottó

Akkor Melindáról lemondok és
Színlett feláldozásom annyival
Jobban kötöz szívéhez. Oh bizony
Egy asszony álma vajmi gyenge a szép
Hívségről, és – Melinda is csak asszony.

Biberach

De Bánk – az áldozat-kipótoló —?

Ottó

Ej, őtet a nagyúri hívatal —

Biberach

El fogja úgy-é majd vakítani?
Oh jó uram, csalatkozol, szerelmes
Bánk bán szemének így titok nehéz.

Ottó

És még ma kell, hogy ő enyém legyen!
Szerelmet érzek én, s csak az meríthet
Vég nélkül édes Elysiumba, hol
Önnön szerelmünk önkirálynénk,
Szép életünk világa, valódi jó,
Forrása annak, a mi nagy, koporsó
Üregében élet, és kivánt jövődönk

Egyetlen egy kezesse – az, de az! —

Biberach

Kárával a szegény hitesnek? Oh

Te elragadtató szerelem te! a —

Mely Éva csábítója volt, ugyan

Ilyen szerelmet érezett az a

Kigyócska. Prósit a fölöstököm!

Ottó

Embertelen! Most oktatásra nincs

Szükségem.

Biberach

Ej, hercegem, hiszen, – no – jó

Ottó

Távozz előlem —

Biberach

Imhol a királyné – —

Gertrudis (*belép*).

Ottó, no jőjj! látod, leereszkedek

S magam jövök hozzád: de mondhatom

Neked, hogy ez ma udvaromban az

Ily esztelenkedések közt utolsó

Fog lenni; mert azért, hogy a király

Után való bánatjaimat kiverjem

Fejemből, avagy téged hercegem

Örvendezőbbé tégyelek – soha

Jobbágyaim kedvéért nem áldozom fel! —

Te holnap útatol! —

Ottó (*dörmögve*)

Csak célomat

Érjem – ha a pokolba is – megyek.

(*El, Gertruddal.*)

Biberach

Ej, ej, kegyelmes úr, vigyázz, vigyázz; mert

Egy ily keszeg, sovány fiút az izmos

Bánk bán – bajúsza egy végére tűz.

(*Utánok ballag.*)

ELSŐ SZAKASZ

A mulatópalotának vendégszobája. Több asztalokon kész italok.

Gyertyák égnek. Gyakor jön be néhány vendég, iszik, s ismét megy.

Kíviül táncmuzsika, mely helyyel-hellyel megszűnik.

Mikhál egy asztalkánál szundikál.

ELSŐ JELENET

Simon (*belép*).

Hm; hátha mégis úgy lehetne? Furcsa!

(*Meglátván Mihált.*)

Ej, lássa bár az ember, e bizony

Alszik megént! – No bátyám! ébredezz!

Ki s be járnak emberek s reád mosolyogva

Nézzélnék (*Mellé ül.*)

Mihál (*felveti szemeit, s kezét nyújtja Simonnak*).

Ősz hajam vagyon Simon,

Jó lelkiismeretem: azért biz én

Nem gondolok velek.

Simon

De mégis, én —

Velem csak fogsz üríteni egy pohárt?

No – a bojóthi Mortundorfok! (*Pohárt emel.*)

Mihál (*eszmélkedve, kezét mellére nyomja s sóhajt*).

Ah!

Hazám! szerette jó hazám, Bojóth!

De vége! Már nekik is – jó éjtszakát!

(*Felkapván az ezüstpohárt.*)

No, éljetez fenn ott, bojóthiak!

Ott, ott van élet; itt csak éjtszaka. (*Iszik.*)

Simon

De hátha mégis úgy lehetne itt is?

Mikhál

Olyan csodálatos hangon felelsz.

Simon, reményelsz? – ej, jó éjszakát!

Simon

Nem gyöttelek, Mikhálom, hát vele.

Még gyóntatómnak is csak esküvés

Alatt nyilatkozhatnám ki; de

Neked – neked Mikhál, nem: én atya

Vagyok.

Mikhál (*feláll*).

Simon!

Simon

Tán kétségeskedel?

Negyvenhat esztendősnél nem vagyok

Több.

Mikhál

Oh Simon, nem hal ki a bojóthi

Gróf-faj! spanyol hazánkba vissza kell

Mennünk – csak ott kell a bojóthi fajnak

Zöldelni —

Simon

Vagy Magyarországon. Magam

Is gondolám már s elvégeztem azt,

Hogy minden országból Bojóthra vinném;

De itt nem aljasúl el a spanyol —

Elég ha mindmegannyi jó magyar
Háznépnek ők lehetnek törzsöki.

Mikhál

Ők?

Simon

Hét fiú.

Mikhál (*elszomorodva leül*).

De már ez csúnya tréfa.

Simon

Hallgass meg engem: tegnap estve a

Vadászaton egy őzet kergeték,

És – egy banyát találtam. Ő alig

Látott meg engemet, s leroskadott

Térdére és tudtomra adta, hogy

Feleségem immár megszült. Szinte el —

Indultam; amidőn hatot felém nyujt.

“Óh, légy kegyelmes (*úgymond*) asszonyodhoz

Ő egykor egy szegény koldús személyt

Elkergetett magától s becstelennek

Nevezte, mert kettős szülöttje volt:

Hogy most az istenség adott hetet

Neki, nyomban emlékébe jött az, amit

Mondott. Megindulván azon, nehogy

Feslettnek ítéltessen, egy fiat

Megtart magánál – a többit, hogy öljem

Meg, azt parancsolá” —

Mikhál

Tigris-anya!

Simon

Megesketém és titkon általa

Neveltetem mindnyáját.

Mikhál

Hát az anyjok?

Simon

Mindég keservesen zokog, midőn

Az egyet a kezébe véski és

Nem tudja azt, hogy én tudom, miért sír?

Mikhál

Aztán mi lesz?

Simon

Mikor majd nagyra nőnek,

Akkor fogom mutatni csak, hogy ő

Haljon meg akkor – de örömébe haljon.

Minő öröm lesz ez? Már elhagyom

Endrének udvarát, s velek leszek. —

Mikhál, miért sírsz oly keservesen?

Mikhál

Nem hal ki a bojóthi nemzetem!

Simon

Nem. Nem. De hát ne sírj!

Mikhál (*poharat kap*).

Öröm miatt. —

Ott cimbalom, síp, hárfa zengenek:
Ott azt hiszik, hogy ők örvendenek —
Nem, nem csak egy az, aki itten örvend,
Mikhál az, a bojóthi. (*Iszik.*)

Simon

Nézd, ezek nem.

Vendégek jönnek vegyest békételenekkel, kik komoran,
minden valakire való ügyelés nélkül leüldögélnek, isznak.

Simon (*Mikhál mellé ülván, poharat tölt.*)

Nézd, mintha orra vére folyna, úgy

Kullog be némelyik. Manó vigye

Vígságtokat, hol a szabad magyar

Érzés az itt erőltetett fessesség

Láncába kénytelen harapni.

Egy udvornik (*rossz kedvvel nyújtja poharát egynek az összeütésre*).

No! —

MÁSODIK JELENET

Petur (*belép, vadon körülnéz, Simon mellett egy székre veti magát*).

Igy? – Ördög és pokol! Bizony majom
Mind egyről egyig. – Oh te szép nevű
Magyar – Magyar? – Hej, félre oktalan
Aggodalom! mit használ itten a fog —
Csikorgatás?

(*Főbe üti magát.*)

Bolondos agyvelő!

(*Dörmög.*)

Szabad kívánna lenni mindenik,
És torkukon kegyes nagyasszonyuk
Sült-főttje oly mohón rohan le, hogy
Majd szinte megfulladnak. Lévnyalóvá
Lettél dicső Árpád gyümölcse te?

Simon

Bán, hát mi lelt?

Mikhál

Petur, nem vagy magad,
Nyelvedre vigyázz.

Petur

Úgy? igaz – helyes – —

Mikhál, Simon, miért spanyol hazátok-,

Bojóthotokban nem maradtatok?

Mikhál

Csitt, csitt, ez itt (*szívére mutat*) sebet ver.

Ó fiam!

Simon

Ember, belőled a rossz lélek ordít!

Ott élni nem lehet nekünk. Spanyol —

Ország halálos ágyában nyögött

Ránk nézve, hogy kiléptünk abból egykor.

Azóta megholt.

Mikhál

Meg bizony. De csak

Békével —

Petur

Átkozott jámbor te! ki

Békével? Én talán! Ég és pokol!

A békés egy bolond; s az is bolond, ki

Békételen: de én békételen

Mégsem leszek, míg nem bolondulok meg.

Oh, célra! célra! így különben egy

Bárányi békesség – mi több, maga

Epét okádna itt a békességes

Tűrés, kiáltva: ördög és pokol!

Mikhál

De, ember! Ej, eredj, eredj haza,

Aludd magad ki – menj, menj!

Petur

Én?

Mikhál

No, leg —

Alább beszélj hát egy kicsinyt alantabb

Hangon: az emberek néznek —

Petur (*felugrik, de majd leül*).

Ki? Hol? —

No, jó! – nem is beszélek – még csak egy

Szócskát se. Mindenik kimondatott szó

Hazud, s az emberekben nyargaló

Tüdő csak a hazugság ördögének

Lakása. Így ni (*az asztalra könyököl*) hallgatok.

Mikhál

S kiálts

Jó éjtszakát.

Petur

Jó éjtszakát? igen —

Majd amidőn egy nemzetség kipusztul;

Vagy csontjaimmal a meráni gyermekek

Fognak tekézni, – akkor – — Most, fogok

Hallgatni – még ma néma lenni, mint egy

Carthusianus. (*Ismét dörmög.*) Ó mikép tekintett

Le ránk! csak a merániakra néz.

Bámulja a harisnyát – a magyar

Csak hátul áll s sóhajt az ily hazánk

Nagyasszonyán. Haj! Istenemre leg —
Alább csak egy vidám tekintetet
Mutatna hát, ha színből is: nem esne
Olyan nagyon szívére a magyarnak! —
Ő is meráni! – —

Simon

Hát honnét akarsz
Már most barátokat? midőn sem a
Meráni, sem pedig magyar – —

Petur

Ki mondta
Azt? Én s meráni?! Hát mikor nevezte
Testvérnek a tűz a vizet? – csupán
Csak bennetek van még egyetlenegy
Bizodalمام! A ti húgotok —

Mikhál, Simon

Melinda?

Petur

Felesége a nagyúrnak: ő, vele
Kedvére játszhat; ti pedig húgotokkal.

Mikhál

Szegény teremtés vagy, ha célodat
Csak asszony által gondolod kivinni! —
Hát nemzeted? – —

Petur

Ne ingerelj fel! – Oh

A nemzet! – ahány fő, szintannyi ész.
Kényes becsülete, mint a köntöse —
Sértsd meg csak, öszvetörni kész; de adj
Neki hirtelen egy jó szót s világot
Teremtve öszverontja ellenségidet.
Nézzétek – itt is – ott is – úgy kíváznak
A többi lévnyalók közül, miképpen
Egy medve több vakondokok közül.
Nem méreg az, mely őket oly komorrá
Teszi, – bánat az, hogy bort adnak nekik,
De ami egy fillérbe se kerülne —
Jó szót, figyelmet, nem találnak itt.

HARMADIK JELENET

Myska bán egy ritterrel jön

Myska *(egy üres ivóasztalhoz megy s tölt).*

Úgy, úgy vitéz úr: a magyar bor olyan,

Mint a magyar barátság – mentől óbb,

Annál erősebb. *(Leülnek.)*

Petur *(bosszankodva néz reá).*

Hogyha nem dohos.

Mikhál

Csak a dologra mostan.

Petur

Ah, soká jön.

Mikhál, Simon

Kit vársz?

Petur

De el fogjátok-é hát hinni?

Mikhál, Simon

Szólj!

Szólj!

Petur

A nagyúrt.

Mikhál

Bánk bánt?

Petur

No csak ne oly

Csodálkozást! – Utána küldtem egy jó

Futó legényt titokban. Lássá azt,

Hogy itt mik esnek.

Simon

Petur, Petur!

Petur

Csitt! – nektek erről egy kukkot se kell

Ám tudni. Nagy – nagy, ami fenn forog

Játékon: a haza és Melinda.

Mikhál, Simon (*hirtelen az asztalon által Petur kezét megkapják*).

Mit?

Melinda, mondod?

Myska (*poharat emel*).

A mi nagy királynénk!

Vendégek

Éljen sokáig!

Petur (*vad tekintettel s vérben forgó szemmel felugrik, öklével süvegét szemére nyomván, ordítja*).

A magyar szabadság! (*Iszik*.)

Békételének (*felugrálva, dörömbölve viszonozzák*).

Éljen soká!

(*Myska s a vendégek bámulnak*.)

Egy udvornik (*jön*).

Utolsó tánc! (*Ismét elmegy*.)

Mind

Jerünk. (*Elmennek.*)

NEGYEDIK JELENET

*Bánk bán úti köntösben, zavarodva, egy zugolyban lévő
ajtócskában*

*mutatja magát. Nemes méloság, mindenben gyanakodó
tekintet, fojtott*

*tűz, mely minden pillanatban kitörni láttatik, és minden
környülállás*

*azt árulja el, hogy mindenkor nagyobb indulat dühösködik
belőlről.*

Petur meglátván Bánkot, hátramarad.

Bánk *(midőn mind eltakarodtak, előre siet).*

Petur! Ha! – hogy mindent így kelletik

Találnom! —

Petur

Jaj kegyes nagyúr! sokat

Fogsz még te itt találni, ami akkor

Nem volt, midőn elmentél. Oh de hála,

Hogy itt vagy ismét. Orvosolj, ha tudsz.

Bánk

Hazánk külön-külön vidékein

Jajt s bánatot találtam; s itt ime

Ellenkezőt találok, s nem tudom,

Melyik tehet rémítőbbé – Köjön

Táján talála engem a serény

Követ. Petur, miért hivattatál
Te engem vissza? még pedig titokban!

Petur (*körültekint*).

Titokban bán, titokban – azonban szólni
Itt nem lehet – hiszen magad tudod, sőt
Látod, (*csúfosan kimutat*) hogy egy jól megterített
Asztal legyekbe nem szűkölködik.
Ezek donognak, és lehet talán, hogy
A titkom is kidonganák —

Bánk

Titok?

Petur (*szinte sűgva*).

Úgy van, kegyes nagyúr, úgy van, titok,
És még pedig setétben —

Bánk (*megijed*).

Bán!

Petur

Te is
Bele vagy keveredve, és ha veszteségre
Jön a dolog, tied lesz a nagyobb.

Bánk

Bán! bán! hamar beszélj!

Petur

Nem, óh nagyúr!
Mert azt kívánni, hogy megsűgjanak
Mindent az emberek, csak annyi, mint

Abban találni kedvet, hogy ha sok
Irigye, ellensége van: pedig
Mindenkor a legördögebb nadály
A sugdosó maga, – én az nem vagyok; de
Jőjj még az éjjel – itt ha eloszlanak —
Házamhoz. A jelszónk lészen: Melinda! (*El.*)

ÖTÖDIK JELENET

Biberach, aki éppen kevéssel előbb, mint valakit kereső, belépett, amint Bánkot meglátja, megijedve vonja egy szegletbe magát és alighogy Petur elvégzé beszédét – hamarébb kisuhan.

Bánk (*elkiáltja magát*).

Melinda!?! (*Sok ideig nem tudja magát szóra venni*)

Az – Melinda – Jelszavok!

Melinda szép, mocsoktalan neve

Ma szemfedélül szolgál egy setétben

Ólálkodó csoport között! – Titoknak

Lett zára a *Melinda* szabad neve!

HATODIK JELENET

Tiborc (*ugyanazon ajtón, melyen Bánk bejött, becsúszik*).

Ni, boldog Isten! Mégis ő biz' az!

Bánk bán – nagyúr —!

Bánk

Elárultattam?

Tiborc

Én

Tiborc vagyok, kegyes nagyúr – no, lám!

Bánk

Tiborc – (*Gondolkodva járkal*).

Tiborc

Igen – mert szólni kellenék

Nagy dolgokat —

Bánk

Melindáról?

Tiborc

Nem arról.

Bánk

Nem!

Tiborc

Lopni jöttem ide; mivel a szegény

Anyá s gyermekek velem – (*Elfojtódik*.)

Bánk

No jól van – úgy.

Tiborc

Oh, én szerelmes Istenem! hiszen

Nem is figyelmez rám – Bánk! – bán! – nagyúr —

Bánk

Melinda! és mindig *Melinda!* – szent

Név! égi s földi mindenem javát

Szorosan egybe foglaló erős

Lánc, úgy elomla törhetetlen élted,

Hogy abból a gazoknak is jutott? (*Fellobban.*)

Mennyben lakó szentséges atyám! ide

Mindentudásod égi cseppjeit!

Nekem – nekem, hogy e nagy fátyolon

Átlássak és eszemmel a halandók

Szívébe nézhessek, mint a tükörbe.

Tiborc

Nagyúr —

Bánk

S ugyan továbbra láttak ők,

Mint a szerelmes? És azért futom —

E én az országot, hogy addig itthon

Fojtsák meg üdvösségemet? – talán

Ez a királyos asszony azért tetéz

Munkákat a munkákra, hogy szemem

Elkábulásakor, szívemben a benn —

Lakó becsületet megölje? – Jaj! —

S most már ezen setétben bujdosók
Volnának, akik engemet bolond
Álmomba' szánva háborítani
Igyekszenek s a végveszélybe' forgó
Becsületem felett rikoltanak:
“*Bán, ébredezz; mert meglopattatik Bánk!*”
Azonban – ezek talán csak úgy fogadt
Szolgái voltak egy veszett irigy
Embernek, aki nyúgodalmamat
Sajnálva, itt (*szívére ver*) szorongatást okozni,
S döböntni szívemet kívánta – (*Megijed.*)

Meg —

Döböntni? ezt előttem egykor úgy
Festék le, jól tudom, mint egyikét a
Lélek betegségének — — — — —
Az sem lehet hiszen szünetlen ép! (*Reszketve.*)
Bánk! Bánk! te nem mered kimondani
Talán? Ki, csak ki! hogy kacagja a
Visszhang is árva gyengeségedet —

Tiborc

Oh szent teremtmő!

Bánk

A szerelme-féltő

Bánk *bán!* (*kacag*) Tüdő, hazudsz! hazudsz!
(*Fájdalommal fejét kezei közé szorítja.*)

Mit nyughatatlanítsz setétes álom —

Kép! mit gyötörsz incselkedő *chimaera*!?
Hát a világnak egyik pólusától a
Más pólusáig, szerelmeimben, én
Miért öleltem mindent egybe? mért
Mindent? miért te benned, óh Melinda!?
S egy ember – egy haszontalan por – az
Ütné ki őtet karjaim közül?
Őtet!/? Ki lenne az? Ki lenne az? – —
Világot, itt! világot! (*hirtelen*) A setétben
Ólálkodókhoz elmegyek. (*Elmegy, amerre jött.*)

Tiborc

No itt hágy. —
Ah, mintha jönnének – jönnek – csak el! —
Éheztek szegény férgek: nem ért
Még a lopáshoz ősz Tiborc apátok.
(*Rettegve Bánk bán után siet.*)

HETEDIK JELENET

Ottó és Biberach jönnek.

Ottó

Frissen – beszélj – találhattad magát?

Biberach *(jelentőleg).*

Találtam – a galamb helyett oroszlánt.

Ottó

Talán haragszik? Mit szólott?

Biberach

Hogy: eljön.

Ottó *(örömmel).*

Eljön!

Biberach

No csendesen! – Dicsérd csupán

Múltával a napot.

Ottó

Hiszen maga

Mondá Melinda, hogy eljön?

Biberach (fagyosan elmosolyodik s futva azon ajtóra veti szemeit,

melyen Bánk elment).

Maga.

(Hangosan, vélvén, hogy Bánk hallgatózhat.)

Germanciust, ki elrejté magát,

Hogy majd kilesse, mit beszélnek
Felőle, nem jó ám követni mindég,
Mert a szelíd Germancius tudá
Az indulatjait mérsékleni.

Ottó

Miért beszéled ezt nekem?

Biberach

Csak úgy —

Ottó

Te indulat nélkül való teremtmény,
Esmérlek-é immár én tégedet?
Vagy egy csodálatos embernek óhajtsz
Látszani úgy-e? – Légy nekem barátom.

Biberach

Én nem.

Ottó

Nem? és miért?

Biberach

Hogy más legyen.

Ottó

Derék.

Biberach

Azon bolondság, amidőn
Az állapotját elfelejti az
Ember, nevetségesebb, mint ha a
Természetét erején fellyül feszíti.

Ottó

No, adj tehát tanácsot most.

Biberach

Miben?

Ottó

Te esméred Melindát —

Biberach

Tán – igen.

Ottó

Szólj!

Biberach

Hm —! minden, ami a fehérszemélyek

Szív-büszkeségeinek hízelkedik,

Egyúttal az már tetszik is nekik.

Ők a legundokabb kirugdalódzót

Is még dicsőségesnek esmerik,

Ha benne egy kis rendkívül-való van.

Egy herceg – egy királyi néne – egy

Kereszt – arany lánc, mind egérfogók

Az asszonyokra nézve.

Ottó

S a derék

Bánk bán, Melindára?

Biberach

Férj, kit szeret.

Ottó

Elvesztem!

Biberach

Oh, dehogy! A férj se várjon
Az asszonyának szívéből soha
Többet, csak amit egy becsületes
Kalmártól: ez bármilyen szentül is fel —
Fogadja a kiválasztott jószáginak
A félretételét – mégis hazud —
Egész örömmel adja által a leg —
Elsőnek, aki értek többet ad.

Ottó

Mért könnyezett hát, hogy velem beszélt?

Biberach

Ez éppen a fő bökkenő! Uram,
Hidd el, hogy asszonyink ravaszabbak ily
Esetben, mint az ördög, amidőn
Az elragadni egy bűnöst törekszik.

Ottó

Oh, hát enyim Melinda!

Biberach

Nem hiszem.

Ottó

Nem?

Biberach

Mért akarsz elvenni egy szerencsét,
Melyet nem adhatsz vissza?

Ottó

Biberach!

Mi lesz hát ebből? hisz' egyszer így,
Máskor pedig másképp szólsz —

Biberach

Mert sem a

Búdban, sem a szerencsédben soha

Ok lenni nem kívánok.

Ottó (*felbosszankodván; megvetőleg*).

Ostoba! (*El.*)

Biberach (*egyedül*).

A repkedő kicsinyke lelkek oly

Sokan donognak a világba', mint

A szúnyogok; de vajjon hol van az

Az ember, aki abban elhítené

Magát, hogy ő *közikbe tartozik?*

Sokszor derék, ha egy ily ostobát

Jól megzavarhat az ember, ámde úgy,

Hogy ő megént mást légyen kénytelen

Zavarni. Rajta csak kegyelmes Ottóm:

Ugorj! de Biberachod hátra áll.

S ilyen szegény egy ember? éspedig

Uralkodó ember! mégis kezében

A nénje szíve, akit egy nagy ország

Fél —! Tartományok hát csak *machinák*,

Amelyeket kis gyermek is megindít,

Ha félelem s reménység mindenik
Keréket helyén maradni kényszerít.

(*Gondolkozik.*)

Itthon vagyon tehát – *Melinda* a jel —
Jó, jó – — de csak vigyázva. Meglehet,

Bánkhoz szegődök. Ott van a haza,
Hol a haszon – s miért ne húzzam azt?

Hisz' aminek meg kell történni, az
Anélkül is megtörténik. (*Kitekint.*)

Ha! más

Oldalra a paláستtal Bíberach.

NYOLCADIK JELENET

Izidóra (*sietve jön*).

Ő volt az! Úgy-e ő —?

Biberach (*vállat vonyít*).

Kisasszony! én

Száraz reménnyel nem tudlak tovább

Éltetni.

Izidóra

Mit? – Leselkedő! ezért

Csaltad tehát ki titkomat —?

Biberach

Hisz' Isten

Én nem vagyok – ha másat szeret.

Izidóra

Való

Tehát? Melinda —

Biberach

És te is tudod?

Izidóra

Ha mások észre vehetik, én legyek csak

Vak? – Biberach, oh, szólj, tudná magát

Melinda elfelejteni?

Biberach

Talán. Hisz' asszony.

Izidóra (*dölyfösen*).

Asszony? Te érzéketlen ember! és

Te is tudod közletről e nemet

Esmerni —

Biberach

Megtanultam, emberi

Elmém ezernyi baklövésivel.

Izidóra

Melinda e szerént —?

Biberach

Asszony.

Izidóra (*méreggel*).

S azok —?

Biberach

Az ördögökkel is elenyelgenének,

Ha nincsenek körülöttök férfiak. (*Kitekint*).

Jönnék! (*A legnagyobb hidegséggel ott akarja hagyni.*)

Izidóra (*szemeit tenyerével elfedi*).

Jaj a szemeknek, melyek ezt

Látják – jaj a szívnek, mely érezi! —

Oh Biberach, ne hagyj el!

Biberach (*visszaballag*).

Érted azt

Is megteszem. – De térj ki most előlök!

Egyetlenegy tanácsadásom ez:

Kövesd Melindát, szép kisasszonyom,

S ne ess utána *Ottónak* nagyon.
Sok férfiak – tudom magamról – az
Olyat, ki könnyű győzedelmet ígér,
Azért se' szívelik; de légyen a
Meghódítás nehéz, már akkor ők
Csak pusztá büszkeségből is belé —
Szeretnek.

Izidóra (*megsértetve*).

Ah te szemtelen! (*Elsiet.*)

Biberach (*könnyű vállvonyítással*).

Szegényke!

(*Szünet után.*)

Kár ilyen csinos főért, hogy a
Velő hibáz belőle! Benne van
Szép két szem, amely hódítón beszél;
Szép ajkak, édesen beszélnek;
És még egy elcsábíthatóan beszélő
Szajkói nyelv – és minden, ami csak
Beszélhet, azt beszéli, hogy:
Az ész hibázik, a fejecske kong. (*Elkullog.*)

KILENCEDIK JELENET

Melinda s Ottó belépnek

Melinda

Távozz!

Ottó

Melinda!

Melinda

Távozz, mondom!

Ottó

Egy

Szót csak, Melinda —!

Melinda

Édes Istenem,

Mi lett belőle! —

Ottó

Énbelőlem?

Melinda

Ál —

Orcádból, undok ember! oh szerelmes

Jó Istenem, be megcsalatkozték!

Ottó

Oh én is – én is megcsalatkozték!

Melinda

Kiben?

Ottó

Melindában. Midőn bejöttem ez
Országba – mindjárt a szemembe tűntél.
Egy szív után esenkedék, hogy e
Szívem' felosszam. A sok udvari
Szívek között – bocsáss meg – a tied volt
Legegyügyűbb, ártatlanabb, Melinda!

Melinda

Úgy, úgy! ezért kellett tehát nekem
Ide jönni és ezért nem ille Bánk
Bán hitvesének a magányba' lakni?
Mert udvarunknak nagy szüksége volt
Tapasztalatlan együgyű szívekre. Oh
Ez fáj – kimondhatatlanúl.

Ottó

Midőn
Fülöp király ölettetése végett
Gyanúba jővén, szenvedésemet
Elbeszéltem, oly szerelmes érzés
Csillámla kedves könnyeidben —

Melinda

Jaj, jaj, tehát azon könnyeknek!

Ottó

Engedj
Meg! vak valék, mivel szerettem. Ottó
Többé nem az, ki volt. Ottó oda

Maradt Merániában: más terme itt
Már általad, Melinda. Akkoron
Levél teremtve, amidőn először
Megláttalak; mint gyertya által a
Világ lesz – úgy valék melletted, úgy
Követtelek; s *levésemnek* legelső
Pillanatában eltűnt *lételem*.

Vétek-e ez?

Melinda

Oh én csak sírhatok!

Ottó

Melinda, kéméld könnyid záporát!
És mégis – esküszöm – drágák ezek
Előttem és vigasztalói meg —
Átkoztatott jövődömnek —! (*magában*)

Helyessen

Mondád, ravasz kölyök!

Melinda

Sajnállak. – Oh

Herceg! Szerelmem által egy lehet
Csak boldog és szerencsés – az pedig

Bánk.

Ottó

Oh bizony! az ő – egy boldog ember!
(*Sóhajtván, Melinda lecsüggő keze után hajol, s azt
hosszasan homlokához nyomja.*)

TIZEDIK JELENET

Bánk *(az ajtócskán ismét visszajön).*

Vad indulat, mért kergetsz vissza ismét?

(Meglátván őket, tenyerét szemeire csapja.)

Oh véghetetlen, szent könyörületesség!

(Erős muzsika; Bánk megijedve szédeleg ki, vissza az ajtón.)

Melinda

Ah oszlanak!

Ottó

Csak egy szót még, Melinda!

Melinda

Bocsáss!

Ottó *(szavakat láttatik keresni).*

Melinda! Oh mért kell nekem

Olyan nagyon szeretni, mint soha

Még nem szerethetett egy szív is! Oh

Mért kell nekem csak nyögni ott,

Hol minden érző szív megrészegedne

Örömébe! – Mért hogy reményem, szerencsém

Vígságait haladja és szerelmem

Oly vágyakat nevelni kénytelen,

Melyek talán elmémtől fosztanak meg —!

(hevesen)

Lennél csak egyszer enyim Melinda, úgy

Az *álmot* útnám, mivel szemed
Szememtől elvenné – a *szelet*, mert elragadná
Tőlem lehelleded’ – s a *napvilágot*,
Mert képedet csókolná tőlem el.
Eszelős szerelmem egy egészen új
Világot álmod örültségiben,
Melynek csak *Ottó* a lakossa és —
Melinda. (*Letérdel.*)

Melinda (*megretten*).

Térdepelsz?!

Ottó

Előtted, akit

Imádok. Oh engedd meg gyermeki —

Báb-módra minden gondolatjaim’

Enyészni, és csak a *Melinda* édes

Nevével agyvelőm betölteni.

Melinda

S ő térdepel! – Bánk, Bánk emlékezek

Szavadra —

Ottó (*felemelkedik*).

Bánknak a szavára?

Melinda

Arra.

Midőn kezem’ megkérte, nem rogyott

Ő térdre —! szép se’ volt igen; de egy

Alphonsus, egy Caesar állott előttem.

“Szabad tekintet, szabad szív, szabad
Szó, kézbe kéz és szembe szem, – minálunk
Igy szokta a szerelmes: aki itt
Letérdel, az vagy imádkozik, vagy ámít.”
Ő mondta ezt, ámító! és bizony
Bánk nem hazud: s ezért megvet Melinda.
(*Egész bosszúval el akar sietni; de szemközt jön Gertrudis.*)

TIZENEGYEDIK JELENET

Gertrudis az udvari asszonyokkal megjelen, s hol a bosszús Melindát,

hol a magát feltalálni nem tudó Ottót nézvén, egy ideig megáll hátulról; végre szúrósan felszólal.

Gertrudis

Hogy sokszor oly hivatlan érkezik
Az ember! és – *(indulattal)* mi volt ez itt
Melinda?

Melinda *(keserűn)*.

Édes – mulatság —!

Gertrudis

Nem reményleném!

Melinda

Mindent lehet. Köszönöm, nagyasszonyom,
Hogy oly kegyes valál s átláttad azt,
Hogy *a bojóthi Melindának nem illik*
Falun magányban lakni, mert nagyúrné,
S alkalmatosságot szerzél nekem
Ezzel (Ottóra mutat) sok édes mulatságra is —
Oh, mert hiszen Melinda együgyű!
(Szinte illetlenül elsiet.)

Gertrudis *(ajkát harapva néz utána)*.

A kis majom harap *(szünet)*. Negyed napig

Előmbe nem bocsájtatik.

(Járkál, végre az udvariakhoz szól.)

Magam

Fogok maradni. – *(Azok elmennek.)*

TIZENKETTEDIK JELENET

Gertrudis

Ottó! hát mi volt ez?

Ottó

Kedves királyi néném!

Gertrudis

Félre azzal!

Ottó

Ő – ő —

Gertrudis

Mi ő? mi ingerelte oly

Nagyon fel őtet?

Ottó

Szívem.

Gertrudis

Szíved?

Ottó

Az.

Gertrudis

Ottó!

Ottó

Mi lelt?

Gertrudis

Azt kérded, biborunk

Bemocskolója?

Ottó

Istenemre —!

Gertrudis

Mit?

Ottó

Túrtesd magad —

Gertrudis

Ki vagy te? és ki én?

Az én anyám, s hazám Meránia

Szült téged? a nagy Berchtold vére így

Fajúlt el?

Ottó

Egyszer minden útakat

Számomra készíted – azután pedig meg —

Gyalázol!

Gertrudis

A célod nem; de a módjaid

Útálhatom. Magam készítek útat,

Mivel beteg testvérem megvidámítása

Volt késztetőm; nem tiltottam soha

Tőled szerelmet! Vidámság, öröm,

Minden csak a szolgálatodra volt;

S most fajtalan véred tilalmas úton

Melinda bírására csörgedez.

Itt áll ím a gyűlöltetett; s az a

Szép győzedelmes, kit meg kellett volna győzni,
Amott meg – útván ezt, engem is
Kerül.

Ottó

De hallgass meg!

Gertrudis

Meráni herceg —

Egy férfiú nem tud kifogni egy
Asszonyszemélyen; s egy Gertrudis – egy
Asszony tud országok felett megállni.

Ottó

Na jó! tehát lemondok róla.

Gertrudis

Le —

Mondasz? s te tudhatnád azt tenni? úgy
Lelkemre mondom hát nem is szeretted.

Ottó

Szerettem, esküszöm: de most eszem
Szólt fel.

Gertrudis

Hazudsz! – Az a tűz, melyet a
Természet alkotott az asszonyok
Szemébe, oly sebesen elragad,
Hogy azt csak egy nyájas szó is dühös
Lángokra gerjeszti s az erőtlen ész
Elhallgat: ekkor már az észbe bízni

Csak annyi, mint egy nagy tüzet csupán
Buzgó imádság által oltani.

Ottó

De könnyeit tekintvén —

Gertrudis (*elkomorodik*).

Sír is!

(*Keserűen elmosolyodik.*)

És

Te róla mégis le akarsz mondani?

Nem ösmered tehát az asszonyi

Szív gyengeségeit? sem a hanyatló

Virtusnak e fogásait? – Hiszen

Könnyezni kell, hogy áldozatja színlett

Becsét nagyítsa és a könny az a

Gyöngy, mellyel a halálos ágyba' fekvő

Szép virtus ékesíttetik! Ki ekkor

Is még lemond, az oktalan – bolond.

Ottó (*unatkozva*).

Néném, tehát mi lesz kedved szerént?

Majd bíborunk bemocskolása, majd

Megvettetett szerelmem által a

Rád háromolható szégyen gyötör.

Gertrudis

Tudd meg, kicsinylelkű, hogy e dolog,

Ha Melinda érdemét temette volna

El, úgy kikergettetni kész lehetnék

Országaimból – és mégis, ha azt
Megérni kellene, hogy reám mutatva
Susogni hallanám: *ni itt megyen*
Gertrúd, az öccse kinek kontár vala
Melinda elszédítésében – Ottó!

Ottó

De Istenem! tehát szólj, mit tegyek?

Gertrudis

Te engemet megláncolál, s magadnak
Egy gödröt ástál, mostan mégis én —
Én húzzalak ki abból?

Ottó

Csak te, oh

Gertrudis! add tanácsodat nekem.

Hogyan lehessen enyim Melinda szíve?

Gertrudis (*elsárgulva visszarezzén*).

Hallatlan (*Járkál; végre kikiált.*)

Asszonyok! – — Megyek.

Ottó

Kegyés

Néném! (*ölelni akarja Gertrudist*).

Gertrudis (*visszalöki*).

Hah! Vessz el itt arany kalitkád

Ürében, árva bíboros teremtmény —

Mit gondolok veled! (*Elsiet, az asszonyok követik.*)

Ottó

Hah!

(A bosszúság és a szégyen közt habozván, végre kikiált.)

Bíberach!

TIZENHARMADIK JELENET

Biberach belép és parancsolatot vár. Ottó valamit akar mondani, de

ismét abbahagyja, ki is akar menni, de nem bír magával, és végre az

elmosolyodó Biberachon akad meg kérdő szeme.

Biberach *(vállat vonít. Ottóhoz akar menni, de a kis ajtó figyelmessé teszi.*

Végre megfogja Ottó kezét és az ellenkező oldalnak elejére kivezetvén ezt súgja):

Eredj utána – mutass előtte ki —

Derült tekintetet – kérj engedelmet —

Mondd, hogy sokat hallottál a magyar

Feleségek állhatatosságáról – ez

Csak próba volt. Örömében még maga

Fog a királyné elvezetni hozzá,

S a résztvevésig úgy is megpuhult

Melinda tán öleléssel is köszön

El nem rabolt bizodalomért. Kikérsz

Elútazásod végpillanatán

Egy *János-áldását* üríteni.

Ott leszek én majd a pohárnok; a —

Vagy légy magad – ne, itt egy kis hevítő;

(Porokat ád által.)

Emez pedig nénédek altató.

Ha ezt az álom elszólítja onnan

Te vissza is mehetsz Melindához megént —

(Elmosolyodik.)

Ottó *(megrázkódik az öröm, félelem és Biberach iránt való
útálat s szeretet között).*

Irtóztató – de köszönöm. Úgy van! Ő

Enyim bizonnal. – *(A királyné után siet.)*

Biberach

Hogyha bőkezűbb

Lettél s fizettél volna, jobb tanácsot

Is adhaték. Most jobb lesz tartani,

Jó herceg, a magyarsággal. – No csak menj!

*(Le akar egy székre ereszkedni, de mintha valami jobb jutott
volna eszébe, halkkal felemelkedik, és a belépő Izidórának,
Ottó után mutatván, a másik oldalon elmegy.)*

TIZENNEGYEDIK JELENET

Izidóra fájdalommal néz mind a kettő után, azután elsiet Ottó után.

Bánk Bán (*eljön a rejtek-ajtóból meztelen fegyverrel; magán kívül*

sok ideig tipeg-topog).

Hogy e tetem fagyos, hogy e szemek

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.